

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum V. Decretalium, Per Quadraginta, Et Unum Titulos Distributum,
In quo agitur De Judicio criminali, exponendo primùm actiones in eo
judicio instituendas, & suscipiendas, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1709

Articulus III. An damnum per injuriam datum pariat naturalem
obligationem raparandi?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73064](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73064)

ipsum restituere, sed etiam omne detrimentum inde secutum, c. 5. & 7. eodem, modo damnum dolo aut culpa datum sit, etiam levi, & levissimâ secundum contractus naturam. Cisternam quoque fodiens, & apertam relinquens, si in eam inciderit alterius animal, tenetur reddere pretium, c. 2. eod. si eo loco fecit, ubi facere non licuit, L. *qui fovens*, cum L. sequent. ff. ad L. Aquiliam, & L. 7. §. *præterea*, ff. quod vi; intellige tamen, si non præcavit sufficienter, ne damnum contingeret; si enim per accidens contingat, non imputatur, c. *fin.* h. t.

1381 Præter hæc not. 1. ad quæstionem, *an quis ex delicto suo, alteri imputato, & inde gravia damna passo, teneatur?* 2. teneri, si prævidit ea secutura; quia sic est sufficiens causa alieni damni; ita Zoësius h. t. n. 5. Annumerantur autem damnis etiam expensæ litis, quæ temerè litigare convictus, meritò refundere cogitur. L. *properandum*, §. *sin autem*, C. de judiciis, & c. 4. de pœnis, ubi dicitur, quòd *in causis pecuniariis victus, victori in expensas condemnatur*; & in utroque jure regula est; victum esse victori condemnandum in expensas, c. *calumniam*, h. t. & cit. L. *properandum*. Hæc regula procedit 1. in litigantibus sine dolo, sed temerè, hoc est, inconsultò, nec adhibito consilio, L. *Eum, quem*, 79. ff. de judic. Procedit 2. licet victus ab initio litis juramentum calumniæ præstiterit; quia licet hoc juramentum excuset à calumnia, non excusat tamen à temeritate; Abbas hic n. 4. Covarruv. practic. quæst. c. 27. V. *Secundo*. Procedit 3. ut etiam locum habeat in causis criminalibus, juxta Covarruv. cit. n. 2. Sed, cum c. *Calumniam* loquatur solum de causis pecuniariis, Fachinaus l. 1. contròv. 42. rectius censet oppositum.

1382 Ex his sequitur, eum non teneri ad expensas, qui justam causam litigandi habuit, L. *qui solvendum*, 78. §. Etiam, ff. de Legat. in dubio tamen, succumbens in causa, præsumitur temerè litigasse. V. Covarr. cit. n. 3. Cæterum Judex omnino tenetur victum in expensas condemnare, si victor id perat; non autem aliàs; ad hoc autem sufficit, quòd actor in libello petierit, *sibi jus & justitiam ministrari*; sic enim expensæ tacite petitæ sunt; Pirhing hic n. 9. excipitur tamen Fiscus, qui, licet victus, non condemnatur in expensas; & justam causam litigandi censetur habuisse, qui pro se

habet opinionem alicujus gravis Doctoris. Sic Barbosa hic à n. 4. Si autem victor solum ex semiplena probatione, & delato juramento suppletorio causam obtinuit, nisi is, cui delatum est juramentum, plus, quàm semiplenè probaverit, & pars altera nihil, victus non tenetur in expensas; Sic Barbosa cit. Taxandæ verò sunt expensæ à Judice; & post taxationem à victore præstandum esse juramentum, se vetè tantum expendisse, quantum taxavit Judex, arg. c. *olim*, de Injur.

ARTICULUS III.

An damnum per injuriam datum paria naturalem obligationem reparandi?

NON est dubium, dari naturalem obligationem reparandi damnum lesò per injuriam, si hæc intervenit cum culpa Theologica, de qua materia ex professo in tractatu de Jure, & Justitia, à q. 10. n. 439. in impresso egimus. In præsentibus solum quaritur, an leges humane, quarum plures sunt, quæ concedunt actionem contra aliquos ad reparandum damnum alteri datum sine omni culpa Theologica, obligent naturaliter, seu in conscientia, ante Judicis sententiam condemnatoriam? Inter ejusmodi obligationes aliæ sunt, *ex quasi delicto*, de quibus agitur tit. 5. Instit. l. 4. & tit. 3. in ff. l. 9. aliæ *ex lesione à Servo, aut quadrupede facta*, de quibus l. 4. Instit. tit. 8. de noxalib. actionib. & 9. Si quadrupes pauperiem fecisse dicatur, in ff. tit. & 4. l. 9. ac tit. 41. C. l. 3. aliæ *descendentes* ex L. Aquilia, de qua l. 4. Instit. tit. 3. l. 9. ff. tit. 2. & l. 3. Cod. tit. 35. De his igitur quæstio est, an obligatio, quam dictæ leges imponunt ad præstandum id, quod ipsæ statuunt, obligent in conscientia ante sententiam?

2. Si damnum datum est sine omni culpa Theologica, obligationem ex illis legibus descendente non esse naturalem, seu conscientiam ad præstandum id, quod ipsæ statuunt, ante Judicis sententiam; ita communis Theologorum, de quo pluribus egi cit. tract. de Jure & Just. à q. 10. Nam fini earum legum adæquatè satisfi per obligationem post Judicis sententiam; per hoc enim periculum subeundi iudicium fori externi, sufficienter stimulantur homines ad majorem providentiam, & cautelam fortuitarum damnificationum, qui finis prin-

principalis est eorum legum. Imponere etiam ad majorem stimulum per obligationem, etiam ante Judicis sententiam nec necessarium erat, nec utile. Non necessarium, quia, cum dictæ leges conderentur, nondum constabat insufficientia prioris modii. Non utile; nam præterquam, quod valde violentum sit, obligare hominem in conscientia, ut in se ipso exequatur reparationem damni sine omni peccato conscientia à se dati; longè probabilior est opinio Theologorum ex vero liberantium ab ejusmodi obligatione, præsertim, cum leges illæ potissima fundentur in præsumptione culpæ admittæ in actione, vel omissione damnificativa, quæ, ubi reverà nulla subest, per veritatem eliditur.

1385 Dixi: sine culpa Theologica. Nam obligatio naturalis ad damnum, alteri factum, debitè reparandum, solum nascitur ex re accepta, & injusta acceptione formaliter, ut ostendi in tract. de Jure & Just. q. 10. à n. 455. Ubi autem alter à nobis damnum patitur ex culpa merè Theologica, intercedit actio, seu acceptio formaliter injusta, sic enim scienter læditur jus alienum; ergo. Unde ibid. n. 455. docuimus, extra officium & contractum, neminem teneri naturaliter restituere damnum, citra culpam Theologicam alteri secutum; habet enim se perinde, ac si factum esset à natura, vel casu fortuito, ut rectè observat Esparza de Jure & Just. q. 26 & alii communiter. V. quæ dixi in eod. tract. Theolog. in impress. q. 12. à n. 524. Illud hic adhuc not. nunquam existisse, nec etiamnum existere jus naturale obligans ad reparandum damnum, sine omni culpa in conscientia datum. Nam jus naturale non imponit obligationem conscientia, passo damnum reparandi, quod factum est à natura, vel casu fortuito, sed si quod damnum evenit alteri externâ actione, vel omissione, sine omni tamen culpa in conscientia, perinde est, ac si esset à natura, vel casu fortuito, ut dictum, & probatum est loc. cit.

1386 Præter hoc not. obligationes descendentes cum primis ex L. Aquilia, fundari

in præsumptione culpæ Theologica. Nam damnum hoc, de quo agit Lex Aquilia, semper vocatur *damnum injuriæ datum*. Per *injuriam* autem propriè loquendo intelligitur *lesio cum culpa Theologica*, ut colligitur ex §. 3. Instit. de L. Aquilia, ibi: *ac ne is quidem hac lege tenetur, qui casu occidit, si modo culpæ illius nulla inveniatur, ubi culpa contraponitur casui fortuito*. Et ideo doli incapaces, aut necessitate compulsi ad aliquid faciendum, secundum communem jurisperitorum opinionem, ex L. Aquilia non conveniuntur; cujus alia ratio non est, quàm quia tunc abest dolus, & culpa, seu injuria, nimirum formalis, quam supponit jus concedens actionem ex tali lege.

Not. 2. quando c. fin. h. t. Gregorius 1387 IX. cuidam penitenti, qui quærebat ex ipso, *an teneatur resarcire damnum, quod ignorans dedit?* sic respondit (*si culpâ tuâ datum est damnum, vel injuria irrogata, satisfacere te oportet: nec ignorantia te excusat, si scire debuisti, ex facto tuo verosimiliter injuriam posse contingere, vel jacturam*) colligi ex dato Papæ responso, in ejusmodi casu attendendum esse jus naturale, obligans ad reparationem damni, si quis in conscientia sua repererit, se culpabiliter illud dedisse; nam si factum, seu damnificatio processit ex scientia, vel etiam ignorantia, sed culpabili, locus est obligationi juris naturæ. Hinc negandum venit in textu haberi terminum *ly juridicâ*, tanquam Pontifex dixisset, *si culpâ tuâ juridicâ datum est damnum*, prout aliqui volunt apud Haunold. tom. 1. tr. 2. à n. 181. Et quamvis Gonzalez ad cit. c. fin. n. 1. doceat, *culpam* in præsentî latè sumi, etiam pro *levissima*, explicat tamen se ipsum statim, dicens: id evenire, *cum damnum datum est*, etiam per *sevitiam, imperitiam, vel infirmitatem suam*, si affectaverit id, in quo intelligit, vel intelligere debet, imperitiam, aut infirmitatem suam alii periculosam futuram, quod utique sonat culpam aliquam Theologicam.

